TẠP CHÍ NGHIÊN CỨU
PHẬT HỌC
CƠ QUAN NGÔN LUẬN CỦA TRUNG ƯƠNG GIÁO HỘI PHẬT GIÁO VIỆT NAM
ISSN: 2734-9195

Khai hội đầu Xuân để trở về với chính mình

ISSN: 2734-9195 16:50 07/02/2025

Mùa xuân và lễ hội đầu năm là dịp để mỗi chúng ta dừng lại, lắng nghe và sống trọn vẹn từng khoảnh khắc hiện hữu – bởi lẽ, trong lòng mỗi người luôn có một dòng suối an lạc, chờ đợi để được khai mở.

Khi những tia nắng đầu xuân len lỏi qua hàng tre xanh mát, đất trời như mở ra một khung cảnh linh thiêng, chào đón mùa mới. Lễ hội khai xuân – một nét đẹp truyền thống của người Việt – không chỉ là dịp ước nguyện, mà còn là hành trình trở về với cội nguồn tâm linh, nơi văn hóa dân gian giao thoa với những triết lý sâu sắc của **Phật giáo**.

Qua từng nghi thức, từng câu chuyện dân gian, mỗi người chúng ta được mời gọi lắng nghe tiếng lòng của mình, cảm nhận sự bình an từ bên trong và trân trọng những giá trị đã ăn sâu trong lịch sử của tổ tiên.

1. Khai hội đầu Xuân: Dấu ấn văn hóa truyền thống

Văn hóa tín ngưỡng dân gian Việt Nam luôn đậm đà bản sắc qua các lễ hội truyền thống. Những nghi thức đầu xuân như lễ thờ cúng tổ tiên, rước kiệu, các lễ hội địa phương như nghi thức cầu mưa, cầu nắng, đều mang trong mình hình ảnh của một cộng đồng gắn kết, biết ơn và trân trọng nguồn cội.

Lễ hội không chỉ là dịp cầu mong một năm mới an khang, mà còn là dịp tưởng nhớ những công ơn của tổ tiên, những người đã xây đắp nền văn hóa, truyền thống lâu đời của dân tộc.

Các biểu tượng dân gian đa dạng như hình ảnh hoa sen – biểu tượng của sự thanh tịnh trong Phật giáo – văn hóa dân gian còn phong phú với hình ảnh trống đồng, hình tượng thần linh của núi rừng, và những truyền thuyết địa phương được kể qua bao thế hệ.

2. Tâm linh và triết lý Phật giáo trong Lễ hội

Trong khi văn hóa dân gian Việt Nam mang đậm tính cộng đồng và thực tiễn, thì tâm linh của người con Phật lại dẫn dắt chúng ta hướng về sự tỉnh thức và nội tâm. Như lời đức Phật được trích trong kinh Tăng Chi Bộ: "Người nào sống chính niệm và tinh cần trong từng phút giây hiện tại, người ấy như mùa xuân luôn tươi mới, như dòng sông mãi tuôn chảy nguồn an lạc."

Hành hương đầu năm, dù là đến chùa Hương, Yên Tử hay đền Trần, không chỉ là hành trình cầu an, ước nguyện mà còn là dịp để mỗi người lắng nghe tâm hồn, nhận ra rằng hạnh phúc không tìm đâu xa mà chính nằm trong từng khoảnh khắc sống hiện hữu.

Như câu chuyện thiền kể về một người lữ hành mỏi mệt vì bầy bước tìm kiếm “suối nguồn” an lạc. Sau bao nỗ lực, ông dừng chân bên một tảng đá, nhắm mắt buông bỏ mọi mong manh. Chỉ trong khoảnh khắc ấy, ông nhận ra dòng suối êm đềm đã luôn chảy bên cạnh, chờ đợi người sẵn lòng lắng nghe.

Bài học của câu chuyện nhắc nhở chúng ta:

Lễ hội không phải là nơi chỉ để tìm kiếm phúc lành bên ngoài, mà là lúc ta dừng lại, lắng nghe và nhận ra nguồn an lạc vốn có trong chính tâm mình.

Từ bi, trí tuệ và sự tỉnh thức là những giá trị quý báu được gieo trồng qua từng hành động thiện lành.

Hình ảnh lễ hội dân gian. Nguồn: St

3. Giao thoa giữa văn hóa dân gian và tâm linh Phật giáo

Văn hóa tín ngưỡng dân gian Việt Nam là sự giao thoa của nhiều dòng tư tưởng: Phật giáo, Nho giáo, Đạo giáo cùng với các yếu tố tín ngưỡng của cộng đồng bản địa. Sự đa dạng này được thể hiện rõ qua các lễ hội đầu xuân:

Lễ hội Chùa Hương và Yên Tử...: Nơi mà hình ảnh của Phật giáo giao thoa với phong cách thờ cúng dân gian, người tham gia không chỉ cầu may, mà còn hướng về sự thanh tịnh nội tâm qua từng bước chân hành hương.

Lễ hội Đền Hùng: Một nghi lễ thiêng liêng, nơi người dân nhớ về công ơn tổ tiên, gắn bó với truyền thống dân tộc. Qua từng nghi thức dâng hương, tiếng trống, người tham dự cảm nhận được sức mạnh của cội nguồn văn hóa và niềm tin vào sự trường tồn của tinh thần dân tộc.

Các nghi thức cầu mưa, cầu nắng: Phản ánh lòng mong mỏi, niềm tin vào quyền lực của tự nhiên và sự phù hộ của các vị thần linh trong đời sống thường nhật, góp phần làm phong phú thêm nền tín ngưỡng và văn hóa dân gian.

Những hình ảnh dân gian như trống đồng, ánh trăng mờ trong đêm xuân, và các biểu tượng địa phương khác cũng góp phần tô điểm cho không gian tâm linh của lễ hội, tạo nên một bức tranh đa sắc về lòng tin và hy vọng.

4. Mùa Hội – Hành trình về với chính mình

Khai hội đầu năm không chỉ là dịp để cầu xin phúc lộc, mà còn là khoảnh khắc để chúng ta trở về với bản chất con người, tĩnh lặng lắng nghe tiếng lòng nội tâm.

Khi ta hiểu rằng hạnh phúc là sự an lạc trong tâm, thì mỗi lễ hội, mỗi nghi thức dân gian đều sẽ trở nên sống động và đầy ý nghĩa. Đó là lúc ta nhận ra:

+ Văn hóa dân gian không chỉ là truyền thống hình thức, mà là dòng chảy của tinh thần dân tộc.

+ Tâm linh Phật giáo mở ra cánh cửa của sự tỉnh thức để có thành quả của hạnh phúc và bình an.

Hãy để mùa xuân và lễ hội đầu năm là dịp để mỗi chúng ta dừng lại, lắng nghe và sống trọn vẹn từng khoảnh khắc hiện hữu – bởi lẽ, trong lòng mỗi người luôn có một dòng suối an lạc, chờ đợi để được khai mở.

Mùa xuân rồi sẽ qua, nhưng những giá trị ta nhận được từ những bước chân chính niệm trong mùa lễ hội sẽ còn ở lại mãi, nuôi dưỡng một năm mới đầy an lành và trí tuệ.

Nguyễn Thị Nga